

ИСТИҚЛОЛИЯТИ ТОҶИКИСТОН ФАРХУНДА БОД!

ИНСОН, ҲУҚУҚ ВА ОЗОДИҲОИ ОН АРЗИШИ ОЛӢ МЕБОШАНД

МИНБАРИ ҲУҚУҚШИНОС

НАШРИЯИ ФАКУЛТЕТИ ҲУҚУҚШИНОСИИ ДМТ * * * №12 (27) 4-УМИ СЕНТЯБРИ СОЛИ 2015, ҶУМҲА

Истиқполияти мо рамзи гӯёи озодии миллат ва мамлакат, соҳибихтиёри давлат ва нишонаи равшани ватандориву ватандӯстии мо мебошад.

Бо шарофати истиқполият нуфузу эътибори Тоҷикистон дар арсаи ҷаҳон пайваста боло мөравад ва ташаббусҳои кишвари мо ба хотири саодати тамоми сокинони сайёра дар сатҳи ҷаҳонӣ пазируфта мешаванд.

Истиқполият Тоҷикистонро бо ҷаҳон ва ҷаҳонро бо Тоҷикистон пайванди ногусастаний ва ҳамешагӣ бахшид ва дарвозаҳои ҷаҳор самти олами бекаронро ба рӯяш боз намуд.

Истиқполияти давлатиро дар роҳи ҳудшиносии милливи таъриҳӣ, эҳёи оину суннатҳо ва рушди илму адаб метавон марҳалаи дурахшону турифтиҳори фарҳангӣ таамаддунни миллӣ, даврони рушди нерӯи зеҳнӣ ва эҷодкорӣ арзёбӣ намуд.

ЭМОМАЛИ РАҲМОН

ЁДАТ БА ҲАЙР, УСТОДИ АЗИЗ!

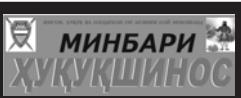
Ёриву кумак ва маслиҳатҳои устод Менглиев Ш.М. дар омода намудани мутахассисони соҳибунвони ватанӣ дар бахши имлҳои ҳуқуқи гражданий, ҳуқуқи соҳибкорӣ, ҳуқуқи оиласӣ ва ҳуқуқи байналхалқии хусусӣ назаррас буд.

НАҚШИ ИСТИҚЛОЛИЯТИ ДАВЛАТИ ДАР ТАҚМИЛИ ҲОҚИМИЯТИ СУДӢ

НАҚШИ ОИЛА ДАР ТАЪЛИМУ ТАРБИЯИ ФАРЗАНД ВА ЧОМЕАИ СОЛИМ

ОИД БА ПЕШГИРИИ ЧИНОЯТКОРӢ

Пешгирии чинояткорӣ аз тарафи давлат ва аъзобони ҷамъият ба амал бароварда мешавад. Дар даврони истиқполият дар самти пешгирии чинояткорӣ дар кишвари мо як қатор тадбирҳо андешида шуд.

Муассис:
факултети
хуқуқшиносии ДМТ

www.law.tnu.tj

и.в. сармухарринг:
Чаҳонгир
Саъдизода

jahon_1967@mail.ru

Тарроҳ:
Ҳамидулло
АЗИЗОВ

ҲАЙАТИ ТАҲРИРИЯ:
Насурдинов Э.С. дотсент,
декани факултети хуқуқшиносӣ;
Сафаров Б.А. дотсент
кафедраи хуқуқи инсон ва
хуқуқшиносии мӯқисавӣ;

Махмудов И.Т. мудири ка-
федраи хуқуқи судӣ ва назора-
ти прокурорӣ;

Курбоналиев Н.Ш. муво-
ни декан оид ба има ва роби-
таҳри байналмилалӣ;

Камолов И.И. дотсенти ка-
федраи назария ва таърихи
давлат ва хуқуқ;

Сулаймонов Ф. С. дотсенти
кафедраи хуқуқи байналмил-
лалӣ;

ҲАЙАТИ МУШОВАРА:
Давлатов Ч. М. директо-
ри Агентини хизмати давла-
ти наазди Президенти ҶТ;

Сайд Нуриддин Сайд
вазiri маориф ва илми ҶТ,
профессор;

Имомзода М. С. ректори
ДМТ, профессор, академи-
ки АИ ҶТ;

Тоҳиров Ф. Т. профес-
сор, академики АИ ҶТ,

Махмудзода М. А. раиси
Суди Конституцонии ҶТ,
профессор, академики АИ
ҶТ;

Рахимзода М.З. директо-
ри маркази милии қонунгу-
зории наазди Президенти ҶТ,
профессор;

Диноршоев М. профес-
сор, академики АИ ҶТ.

ШАРТҲОИ ҚАБУЛИ МАВОД:

Дастнавис қабул карда
намешавад.

Мавод бояд бо ҳуруфи
Times New Roman Tj 14
ҳуруфчинӣ шуда бошад.

Рӯзнома на ба ҳама
андешаи мулалифон
мувоғиқ аст ва ақоиди
мухталифи бо хотира
риояи чандандешӣ ба
табъ мерасонад.

Рӯзнома дар Вазорати
фарҳанги ҶТ таҳти №0336/рз
аз 28-уми феврал соли 2015
ба қайд гирифта шудааст.
Нишони идора: ш.Душанбе,
Буни Ҳисорак, Шаҳраки
Донишҷӯён, факултети
хуқуқшиносӣ ДМТ.
Телефон: 985-38-38-67,
918-56-07-07. Төъзод: 1000

Таҳти унвони мазкур санаи
26.08.2015 дар Китобхонаи
миллии Тоҷикистон бо ибтико-
ри Шӯрои адлияи ҶТ конферен-
сиюн илмӣ-амалии ҷумхурӣ
бо иштироки доирари васеи кор-
мандони мақомоти давлатӣ,
ҳифзи ҳуқӯқ, олимони ҳуқуқши-
нос, намояндагони васоити ах-
бори омма ва матбуоти даврӣ
баргузор гардид. Ҷаласаро бо
сухани ифт劳累ӣ раиси Шӯрои
адлияи ҶТ Муродзода Д.Ҳ.
ҳуҷни оғоз бахшида, ба ҳозирин
дар хусуси зарурат ва аҳамияти
баргузории конференсия гу-
зориш дод. Сипас раиси Суди
Олии ҶТ Шоҳиён Ш. дар маъру-
зааш иброз дошт, ки истиқло-
лияти давлатӣ яке аз дастовар-
дҳои муҳимтарину пурарзиш ва
нодирӣ давлатдории миллии
тоҷикон ба ҳисоб мераવад. Дар
пайванди ба ин масъала таъ-
кид соҳт, ки дар замони соҳи-
биҳтиерӣ давлатӣ низом ва
ҳоҳимияти судӣ тақмил ғёғта,
заминаҳои боёзтимоди ташки-
ливи ҳуқуқи фаъолияти ҳоҳи-
мияти судӣ фароҳам оварда
шуданд. Пасон, аз рӯйи рӯзно-
маи барномаи конференсия
маърузаҳо шунидга шуданд.
Баромадкунандагон мазмуну
моҳияти маърузаҳои хешро
шарҳ дода, тадқику омӯзиши
минбаъдии онро асосинома-
нанд. ДМТ-ро дар кори ин ҳамо-
иши илмӣ ректори донишгоҳ
академики АИ ҶТ, доктори ил-
мҳои филология, профессор

НАҚШИ ИСТИҚЛОЛИЯТИ ДАВЛАТИ ҶТ ДАР ТАҚМИЛИ ҲОҲИМИЯТИ СУДӢ

P.S.: Садорати факултети хуқуқшиносӣ ба роҳбари Суди Олии ҶТ барои ҳамкории мутақобилан судманд ва ташкили конференсияи сатҳи баланд миннатдории хешро иброз медорад.

МУРОФИАҲОИ СУДИИ ТАЪЛИМИ

Дар соли хониши сипарис-
шуда бо мақсади сайқал до-
дани сабку үсули дарсузарӣ
ва ҷалб намудани таваҷҷӯҳи
бештари донишҷӯён ба ра-
ванди даро бе истиғфодӣ аз
баъзе усуљҳо нави мувоғиқ
ба замони мусоисӣ бо ташаб-
буси мулалифни калони ка-
федраи хуқуқи судӣ ва назора-
ти пророкурории факултети
хуқуқшиносии ДМТ Н.Б. Хо-
чаева ва ассистент Авзалов А.
муроғиқи судии таълими гу-
заронида шуд. Барои пайдо
намудани майлӯ рагбати до-
нишҷӯён ба муроғиқи судӣ
да имкони дар оянда ишғол
намудани вазифаҳои пур-
маслаҳти судия ва прокурор му-
роғиқи таълими бо ҷалби
донишҷӯённи фаъолӣ курси
сеюми ихтисоси "ҳуқуқшинос-
умумӣ", гурӯҳи "Ж" ва курси 3-

Азизуллоевич, Бобокалонова
Идимо ва кӯлли устодони ка-
федраи мазкур иштирок дош-
танд.

Дар маҷмӯъ муроғиқаҳои
судии таълими донишҷӯён намоян-
дагони мақомоти ҳифзи ҳуқӯқ,
аз қабили прокурори калони
Раёсати назорати қонунӣ буд-
дани санадҳои судии Проку-
ратурии генерали ҶТ Салим-
зода Темур, судияи суди олии
иқтисолӣ Исломзода Раҳмо-
нӣ Айнвар, ёрдамчиинаи
прокурори ноҳияи И.Со-
монӣ Муҳаббатзода Фаридун,
Абдусаломзода Абдунаим,
раиси колегияи адвакатҳои
мустақили ш. Душанбе Зоки-
ров Фаҳриддин Чалолович,
адвокатҳо Саидов Баҳодур

Масъули саҳифа:
Изатулло Маҳмудов, Ардашер Авзалов

Искандаров З.Х.
д.и.х., профессор кафедраи
хукуки судий ва назорати прокурорӣ

*(Идома аз шумораи №9-10 (24-25)
аз 12.05.2015)*

Бо мақсади таҳқими фъолияти мин-базъдай макомоти ҳифзи ҳуқуқ, аз чумла прокуратура ва мустаҳкам намудани низоми қонунияти тартиботи ҳуқуқи роҳбари давлат шаш таддибири мушаххас пешниҳод намуданд, ки шашум он ба интихобу ҷобаҷугории мутахассисони болақету баландиҳтикоси соҳа, ҷалби ҳарчи бештари ҷавонон барои хизмат дар макомоти ҳифзи ҳуқуқ, баланд бардоштани маърифату одоби қасби кормандон ва пешгириҳама гуна омилҳои коррупсионӣ, дар рӯҳияи ватандустӣ, поквиҷдонӣ ва хизмати содикона ба ҳалку Ватан тарбия ва ҳидоят карданӣ онҳо баҳшида шудааст.

Дар ҳамин росто, саволе ба миён меояд. Мусаллам аст, кайхо асоси иқтисадии чомеа дигар шудааст, моликияти хусусӣ асоси муайянкунандаз аксарияти муносибатҳо гардидааст, давлати аз давлати зуроравии тоталитарӣ ба давлати демокративу чомеаи шаҳрвандӣ табдил ёфтааст, магар ин ҳама ба тафаккури мардуми то таъсир наҳард, ки ҳанӯз қасб будуву прокурору милистия дар наэди чомеа, болидайн ба довталафон мақоми низоҳат ба панҷандор дорад?

Агар мо аз ишора ба моликияти хусус - андешаи асоси беҳбӯдии зиндагии ҳар кас аз молу мулк ва қасбу хунарӣ вобастагӣ дорад ва ё аз давлати "зур" - зурии мақомот ва ҳурмату эҳтироми мақомдорони он (судаву прокурору милитисия) гуфтани бошем, пас мо дуруст пай бурдем, ки мардум ба моликияти хусус рӯй овардааст, vale би муҳтарам будани ҳукуқ ба моликияти хусуси ҳанӯз эътиимида қавӣ пайдо накардааст, ва ё гумон мекунад, ки чомеаи шаҳрвандӣ ин ҳамон чомеаист, ки тавассути мақомоти давлатӣ, зурии милитисияу прокурор идора карда мешаваду доштани ин гуна мақому вазифа қиғоя аст, ки зиндагии муҳташам дошта бошӣ.

Бо чунин андеша ба ин масъалаҳои бунёдӣ - моликияти хусусӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ муносабат намудан иштибоҳ буда, аз мо талаб менамояд, ки дар ин самт кор қунем. Яъне, мо бо гуфтор ва рафтограмон бояд эътиимида мардумро ба муҳтараими моликияти хусусӣ, ба даҳлопазори будани он зиёд гардонем, дуруст талқин намоем, ки дар қатори дигар шаклҳо моликият - моликияти хусусӣ мокоми барабор дошта, ҳифзи ҳукуки он кафолат дода мешавад (м. 12 Конститусиони ҶТ), моли инсон ба мисли ҷонаш муҳтараам аст. Чунки дар ҷомеаи озод наҳқи моликияти хусусӣ қалон буда, маҳз

таьмин намуданы истикрори тартиботи дахлдори хукуй би кафолоти хифзи хукуй ба манфиати чонуну сохибмуклон им-коният медиҳад, ки иктиносид ёт рушду нумуъ ёбад, сатху сифати зиндагии шахс низ дар заминдан истифодан моликиятни хусусий бехтар гардад, дар чунин шароит шояд як андроза талабот ба касби судяву прокурору милитисча камтар гардида, ҷавонон рӯ ба кор (бизнес) биёранд. Ин танҳо шояд яке аз ангезаҳо интихобу иhtiёf намуданы касбҳои соҳаи хукукши-носӣ башад.

Чомеаи шаҳрвандӣ - дигар чомеаи синфие нест, ки тавассути мақомоти дав-

ки дар сектори хусусӣ, алалхусус дар соҳаи тиҷорату савдо, истеҳсолот, соҳтмон, хизматрасонӣ мудзи кор нисбат ба хизмати давлатӣ зиёдтар аст. Аз ин рӯ, агар то мансабҳои судувайя прокурору милиитсияро бо ништи дарёфтӣ меблаги иловагии гайрикорунӣ ва даромади муфтишғол намоем, ногузир ба фасод гирифтор шуда, на танҳо уҳдадориҳои вазифавии худро дуруст иҷро карда наметавонем, балки зиндагии монандо талҳ намуда, ба кудрату тавонони давлат зарари чиддӣ расонида, вазифаҳоро банд намуда, на-мегузорем, ки дигарон бо дасту доили покадолат иҷтимоӣ ва зиндагии орому осо-

рики ММТ қабул намудани довталабон буд. Сатки дониши донишӯёне, ки тавассути Маркази милли тести қабул шудаанд, дар маҷмӯъ нисбат ба солҳои пешин хуб гардидааст. Чунки лексия, гузаронидани машҳулияти семинарӣ, дарҳои мустақилона, қабули репайтингу имтиҳон нишон медиҳад, ки: - аввал, 15-20 фисади донишӯён истеъодди хуби гӯш кардан, таҳлил ва аз худ намудан, хулоса баровардандро дошта, завғи баландии дар дарс иштирок намуданро доранд, нутки хуб доранд, сухан гӯфта метавонанд, ду-се забонро медонанд, бо баҳри хубу аёль семестри аввалиро чамъbast

БО НИЯТИ НЕК, АЗМУ ИРОДАЙ ҚАВЙ, САДОКАТ БА ВАТАН

- масъулиятро ичро намуда, қонуниятре таҳким мебахшем!
(Дар партави ичрои дастуре супоришҳои Сарвари давлат)

шатай ҳукмронни як синф аз болои синфи
игар таъмин карда шавад. Ҷомеаи шаҳ-
рвандӣ ҷомеаест, ки дар он ҳуди давлат
чун як унсури ин ҷомеаи шаҳкиши ташки-
ли ҳокимиияти омма донистса шуда, ҳама-
и ӯна фарқиятҳо милиги наҳодӣ, пулии
малиҳи мӯҳим наబуда, инсон ҳамчун бунд-
узор ва шаҳрванди ин ташкилоти сиёсӣ,
тарҷумашами ягонии ҳокимиияти давлати
Исломӣ нахшӯра шуда, дар ба ҳаёт татбиқ намуда-
ни, ин нақша ҳалқинандо дорад ва ҳеч як
мағкура, аз ҷумла шахсӣ, гурӯҳӣ, хизбӣ
и динӣ чун мағкураи ягонии давлати
Эътироф нишамешад, инсон, ҳукуқ ва озо-
ниҳои ӯ арзиши олий Эътироф шуда, онҳо
нишад ва мазмuni ҳамагуна фаъолияти
давлатро муайян намуда, муносабатҳои
ҳукуми ҳокимиият бо шаҳс тавассути меб-
арри ҳукуқ ба танзим дароварда шуда, аз

иштап сокинони мамлакатро таъмин на-
моянд. Аз ин назар хулоса чунин аст, ки
пеш аз интихоби касб дар мактабу оилас-
мавзўи интихоби шуғл, пахлухои гуногу-
ни он, аз он ҷумла музди моҳони қасбдо-
ба ҷавонон воеқанингорона, бо эҳтиёй-
фахмонидаги дода шавад. Роҳи дигарни
талқин намудани ҳамин қөсият ба ҷаво-
нон хизмати шоиста, фидкорона ва со-
диқонаном кормандони имрӯзи мақомоти
хифзи ҳуқуқ мебошад. Беҳбудии зинда-
гии мо пеш аз ҳама аз таъмини намудани
оромию субот, истиқрои муносабатҳои
кунунӣ ва адолати иҷтимоӣ вобастагии
зич дорад. Бинобар ин, волидайн, довта-
лаб, ҷомеа, ҳама бояд ба таври қатъӣ ит-
мионин дошта бошанд, ки прокурор, судья,
муфаттишу милитсия таҳо бар асоси
музди меҳзон индиғонони мульсадилу хок-
корони, ҳадори докшиз дозад.

намуданд; дувум, донишүйән аз қышрхой гуногуны алғоли мінтақаҳоң ұмчурый қабыл шұданда; сеном, зимиң қарағанда дарс пай бурдан мүмкін аст, ки дониш үе өзөвхөй илдде аз донишүйән бештартар характеристи қолапай-тесті дошта, донишүйән ба мояхиятта мазмұны маstryла дуруст сарфақым нарафтасты ба саволы “барон чі?”, өзөв гүфта наиметавонад. Бинобар ин, минбайды ММТ зарур аст, ки боз бештарт технологияни санынша са-
воду донишро равнаң дихад, ба донишшик ревавияз аз рүй самту ихтиисосхой гуногун дикрятты қызды дихад. Вазын күннүни усулы имтихони тесті тақозо ме-
кунад, ки шояд сабты шифрөю овозии өзөв болба сағолып мояхияттар аз ахами-
ят хойл набошад.

Баҳри беҳбудин сифати таълим ва тарбияи ҳуқуқшиносон колективи фа-култути ҳуқуқшиносии ДМТ солҳои охир корҳои ниҳоят зидро ба анҷом расонидааст, аз қабили: иштирики фаъол дар таҳияни стандарти маълумоти олии ҳуқуқшиносӣ; коркарди нақшанави таълимӣ; ҷорӣ намудани ихтиёсҳои нав; омода намудани устодони дараҷаи илмидушта; бо техникаи замонӣ таъмин намудани ҷарабаҳи дарс; таъмин намудани донишҷӯён бо вер-сияҳои электронии васоити таълими; аз ҷон баровардани китобҳои дарсӣ, васоити таълими, тағсирни кодексу қонунҳо, соҳимони биноҳорои нави таълими, китобхонаву лабораторияҳо ва даҳҳо дигар тарҳҳо нақшашо.

Бо мақсады ба ҳаёт пүйда намудан дастуру супоришко Сардори давлат ойд ба баланд бардоштын сифаты таълим, тарбия намуданы хукуқшиносони болаёқат, ки забони англисцю хуб мөдананд, дар асоси супориши ректори ДМТ проф. М.С. Имомзода, бо роҳбарии декани факултети хукуқшиносӣ д.и.ҳ. Э.С. Насурдинов устодони факултети хукуқшиносӣ барномаёро таҳия намуда, дар он роҳ ва усулуҳо рушди факултети хукуқшиносиро барои солҳои 2015-2020 нишон доданд. Барномаи рушди факултети хукуқшиносӣ ДМТ барои солҳои 2015-2020 аввалин барномаест, ки дар таърихҳои факултети таҳияву тасдиқ карда шуда, бо маром, давра ба давра рушди инишифи факултети хукуқшиносӣ дар он нишон дода шудааст. Ин барнома дар ҷаласаи васеи колективи мурландини факултети хукуқшиносӣ муҳокима ва тасдиқ карда шуд, ки табдирҳои зиёдера баҳри беҳзод намуданы сифати таълим ва тарбияи хукуқшиносони оянда дар бар гирифтааст.

Дареге, ки айни камолот қалби яке аз шахсиятхой барқастай илми хуқуқшиносин мусо-сир, инсони шарифу гамхор, мәрдің фурғанын хоскор, омзугори саҳтиру берозор, олимни на-мөнүн накүкор, Арбоби или ватехникаи ЧТ, Хуқуқшиносин шоистаи ЧТ, доктори илмхояи хуқуқшиносин, профессори кафедраи хуқуқи байналхалқии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Менглиев Шомурат Менглиевич аз талидан бозмонд.

Менглиев Шомурат Менглиевич 9 майи соли 1941 дар дехаи Чорбоги ноҳияи Шаҳритус дар оилаи деҳон ба дунё омада, соли 1959 мактаби миёнаро хатм ва муддате дар колхоз кор карда. Аз моҳи сентябр-

Менглиев Шомурат Менглиевич яке аз устодони мудафиа-фақири шаштари хуқуқшиносин бу-данд. Бо илм ҷиддӣ муносибат доштанд ва дар ин чода табиист, ки ба дастовардҳои бузург ноил гаштанд. Номбурда соли 1975 рисолаи номзадии хешро дар мавзӯи "Танзими хуқуқи сугуртаи амволи корхонаҳои ко-оперативии истеъмолӣ" (Пра-вовое регулирование страхова-ния имущества организаций потребительской кооперации) таҳти роҳбарии доктори илмхояи хуқуқ, профессор Ойгензиҳт В.А. дар Институти фалсафа ва хуқуқи ба номи И.М. Муминови Академии илмҳояи Ҷумҳурии Узбекистон (ш. Тошканд) химоя намуда буд. Ҷедовар бояд гашт,

чун устоди намунаи олии риояи интизом мешинохтанд. Ёриву кумак ва маслиҳатҳои устод Менглиев Ш.М. дар омода на-муданни мутахассисони соҳи-бунвони ватаний дар баҳши ил-мҳои хуқуқи гражданий, хуқуқи со-хибкорӣ, хуқуқи оиласӣ ва хуқуқи байналхалқии хусусӣ низ назаррас буд. Нуғузу эътибо-раш ҳамчун мутахассиси хуқуқи гражданий ва хуқуқи байналхал-қии хусусӣ на танҳо дар дохи-ли қишвар, балки берун аз мар-ҳоҳи он низ маъруғият пайдо карда буд. Бо кумаку дастирий ва ташаббуси ў соли 1994 ка-федраи хуқуқи байналхалқии факултети хуқуқшиносии ДМТ таъсис ёфт. Устодро метавон барҳақ аз асосгузорони кафед-

ЁДАТ БА ХАЙР, УСТОДИ АЗИЗ!

ри соли 1960 то декабри соли 1963 дар сафи қувваҳои мусаллаҳи ИҶШС адод ҳизмат намуда, баъди адои хизмати ҳарбӣ, муддате ҳамчун роҳбари шӯбайи бақайдигарии ҳарбии Шӯрои ҷамоати қишлоқи ба номи Утакара Назарови ноҳияи Шаҳритус фаъолият намудааст. Соли 1964 ба шӯбайи шабонан факултети хуқуқшиносии До-нишгоҳи давлатии Тоҷикистон ба номи В.И. Ленин (ҳоло ДМТ) дохил шуда, аз моҳи августи соли 1967 ба сифати мушовири ҳуқуқӣ дар идораи манзилии Кумитати иҷроияти шаҳри Дӯ-шанбе кор кардааст. Овони до-нишҷӯй ҳамчун ҷавони фаъ-лу боинтизом, сергайрату намуна, ҷиддию маъсӯliятинок аз дигар ҳамсабонд ғарӯк мекард. Ҳисси қунҷковӣ ва майли рағбати беандозон донишанд-ӯзин донишҷӯй ҷавон аз наза-ри устодони саҳтиру меҳруbon пинҳон намонд. Маҳз ҳамин си-фатҳои неки ўро ба инобат ги-рифта донишмандони маъруф, ҷойгоҳи ин ҷавони лаёқатман-ду бофазро дар омӯзиши таҳқиқи илимӣ диданд ва ўро ба ин майдони пурталотум роҳбон-лайдӣ карданд. Ҳамин тавр, соли 1970 Менглиев Ш.М. факултети хуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии Тоҷикистон ба номи В.И. Ленинро бомувағафият хатм намуда, аз ҳамон вақт то лаҳаҷоҳи воласини умр дар фа-култети мазкур дарс мегӯфт.Faъoliatini korini xudro ба ҳайси асистент, муалими калон, дотсент ва профессори кафедраи хуқуқи гражданий амалӣ намуда, аз соли 1994 бошад, ҳамчун мудири кафедраи хуқуқи байналхалқии фа-култети хуқуқшиносии ДМТ ин-тихоб шуданд. Дар ин вазифаи маъсӯliyatintok to soli 2012 faъoliatin va az soli 2012 to volasini nafras dar vazifaii professori kafedrai mazkur kor mekarand.

Дар давоми умри бобараката киҳаш устоди равоншод барҳақ тавонист, ки дар ҷодаи тарбияи мутахассисони болаёқати хуқуқшинос, қадрҳои арзандай илмии омӯзгорӣ, вустаъ дода-ни ҳаётни таълимӣ, илмӣ ва тар-бияни Донишгоҳи корҳои арзандаву шоистаэро ба нафӯи пеш-рағти Ватании маҳбуబон анҷом дидҳанд. Ба номи неки ин абармади илм як силсила корҳои неке пайванди нигӯсастани донанд, ки ўро ҳамеша дар дили ҳамкорону пайравон, шогирдо-ну наздион ва ихлосмандон ҷовидона нигоҳ меборанд. Пеш аз ҳама устоди музазами ми-бо-як қатор хислатҳои наҷиби ин-сонӣ, назари маъсӯliyatintos-сиву интизоми баланди корӣ, ростқавлю покизакорӣ, адопату дастӣ ёрӣ дароз кардан ба муҳтоҷон миёни ҳамкорону доираҳои мӯайянӣ қишишҳои мухталифи ҷомеа маҳбубият пайдо карда буд. Ўро пеш аз ҳама ҳам-

ра ва илми мусоири ҳуқуқи бай-налхалқии хусусӣ ва оммавӣ дар Тоҷикистон эътироф намуд. Маҳз ба саҳму талошҳои бевositaи устод Менглиев Ш.М. дар як фосилаи кӯтоҳи кафедrai ҳуқуқи байналхалқӣ рушду камоъ ёфта, ҳаётai он ба устодони ҷавони лаёқатманду соҳи-бунвон таъмин гардид. Мавсуз тавонист, ки як зумра оlimonи баркамолеро тарбия кунад. Дар маҷмӯъ зери назари ў 13 на-фар рисолаҳои номзадӣ (Бозоров Р.Б., Носирови X.Т., Салибови Н.А., Гоибова Г., Бобоев У.Х., Раҷабови М.Н., Сулаймонови Ф.С., Қодиркулови X.Р., Залоту-хони А.В., Абдухоликови А.М., Аминова Ф., Исройлова З., Ми-рзоеви А.) ва 3 нафар рисолаҳои докторӣ (Носирови X.Т., Султо-нова Т., Бобоҷонови И.Х.) химоя намудаанд. Ҳамзамон таҳти роҳбарии ў дар кафедраи Раҷабови М.Н., Бобоев У.Х., Қодиркулови X.Р., Сулаймонови Ф.С., Бозорови Р.Б., Залотухини А.В., Кур-бонова X., Абдуллоҳозода Р.Р. ва Салихови З.И. рисолаҳои докторӣ ва номзадӣ омода карда истода буданд. Bo оlimoni mu-assisasiҳои bonufuzi iilmӣ-taъlimimi қишишҳои ҳориҷ robi-taҳoҳi iustuvor ҳамкорiro amalӣ mекард. Ҳамзамон дар тарбияи мутахassissi ҳorichni ҷis professori Sh.M. Mengliyev саҳmi назар доштанд. Az chumla ba ў myasasgarida буд, ki zir-ēda az 40 marotibha ба ҳaisi muqarriz (opponent)-i rasmiy dar risoloi nomazdai (24 marotiba) va dotori (16 marotiba) da shaxhrōi Almaato, Toškent, Bişkek va Dushanbe baromad. Ba ziēda az 30 fizişdarҳoai risoloi nomazdai datorii dar kishvarxoi IDM ximoyashda takrixe no-va-istashast. Ҳамон ин raқamboz baziqon onand, ki vokean naqshi ustod Mengliyev Sh.M. dar barkaror karданi robaitan ilmӣ bo markazҳoai bonufuzi ilmӣ va

maktabҳoai ilmии қiшварҳoи Uзбекистон, Қазоқистон, Қирғизистон ва Rusсia benazir буд. Dar davomi fəzoliyati korib a-ye u myasasgar gashta bud, ki dar konfereñsivu seminařoai bai-nalxalқi ilmii dar kishvarxoi Alبانia, Maçoriston, Olmon, Turkiya, Rusiya, Belarus, Ukraina, Қазоқистон, Uзbekistan, Қirғiziston bo maъrӯzaҳoai purmasum baramad namoyad. Inčunin pайваста dar na-shriyāҳoai ilmии dohilio xoriči қiшvar makolaҳoai ilmii ba tabъ merasond.

Ba қalami professor Mengliyev Sh.M. ҳamchun aсосгузорi ilmii ҳuқuқi bai-nalxalқi hussusie dар ҶT, beš az 200 korҳoи ilmii taҳiqi, az chumla 170 makolaи ilmii, 6 monografiya, 10 kitobi darси, 20 mavodi taylimi-metodiya taalilxona, inčunin shodravon hammu-alifi komusi "Farhangi istiliqohi ҳuқuқ", kitobi darси "Ҳuқuқi inson", "Taғsiiri ilmī-omvammiy Konstitutsiyoni ҶT" niz budand.

Dar barobari korҳoai ilmī-taҳiqi қišvarҳoai professoressor Mengliyev Sh.M. dar ҳaётai chamyatini donishgoҳi, va berun aз kishvar niz fəzolona shirkat mewar-zid. Chunočchi ustdod sohlohi 1989-1993 ҳamchun aъzozi Komiteti nazorati konstitutsiyoni ҶT, muovini sarmuχarri (sohlohi 1996-2005) va sarmuχarri (sohlohi 2001-2005) fəzoliyati namudan. Inčunin aъzozi Murattiobi Codexi гражданий ҶT (kismiҳoai I, II, III), aъzozi ҳaётai taҳriyrii māchallaҳoai "Davlat va ҳuқuқ" va "Ҳaётai ҳuқuқ"-i fakulteti ҳuқuқshinosi (sohlohi 2005-2009), uzyi Shurou disserbatsoni oind ba ҳimoyi risoloi dotorii Chumkuriy Uзbekiston (sohlohi 1992-1997) va Қazoқistoon (sohlohi 2001-2005) fəzoliyati namudan. Inčunin jaе az murattiobi Codexi гражданий ҶT (kismiҳoai I, II, III), aъzozi ҳaётai taҳriyrii māchallaҳoai "Davlat va ҳuқuқ" va "Ҳaётai ҳuқuқ"-i fakulteti ҳuқuқshinosi, "Axbori Akademiyi il-

mhoi ҶT", "Paёmi ҶMT", uzyi Komissiuni Choizai давлатии Toҷikiстон ба nomi Abuali ibni Sino, aъzozi Komissiuni arbitrakhon bai-nalxalқi oind ba sozish dar Jeneva va aъzoj Arbitrakhon tichorati bai-nalxalқi dар Ҷumҳuri Қazoқistoon, muovini rasiy nomazdai dar baҳshi ҳuқuқi dar ҶT ba ҳisob meraftand.

Maҳz bo tuфайli mehnati ҳalolpu zaҳmatxati ҳamemaghi ҳamchun niшoni exhtirof prot-ressor Mengliyev Sh.M. bo jekator choizavi mukoфotxon davlati qaderdoni shudaast. Mav-susf "Aъlochi maorifi ҳalqi Toҷikiстон" (1991), Ҳuқuқshinosi shoistam ҶT (1998), Arbobii ilmii va tehniki Toҷikiстон (2008) va dorandai choizai "Ustdod benaziri ҶMT" (2004) budand.

Ustdod Shomurat Mengliyev ҳaҷor fərzandi bonanguzi no-musro tarbия namudaand, ki dar soҳaҳoai muxtalifi xochagi ҳalqi қiшvar makolaҳoai ba naftyi peşrafati Toҷikistoni azzis sodekona hizmat karde istoda-and.

Bokean, zindaginoma, koru fəzoliyati va shaxsияti ustdod равоншод Shomurat Mengliyev Mengliyev dар Ҳuқuқi Қazoқistoon barozi mo shigirdon az xar ҷiҳat қobilri lây-rawi va oniin ibrat meboşad. Korҳo nek, amalҳoai soleҳ va aъmolli pazirifurtaшon ҳame-sha ўro miёni mo shogirdon chovidona nigoҳ medorad. Rӯҳat shod, manzili oixrati obod va єdat ba ҳaйr, ustdod azzis.

Баъд аз вафот турбати
мо дар замин маҷӯ,
Дар синаҳои мардуми
ориф мазори мост.

Э.С. НАСУРДИНОВ
д.и.х., доктори факултети
ҳuқuқshinosi ҶMT

Бо фармони Президенти ЧТ соли 2015 "Соли оила" эълон гардид.

Бояд тазаккур дод, ки нақши оила дар таълиму тарбияи фарзанд ве чомеи солим басо бузург аст. Натиҷаи риош накарданни қонунҳо, бархурдор набудан аз оқибатҳои манғии издиҷои хешутаборӣ, тарбияи носолими фарзандон ва сабабҳои интихоби роҳҳои нодурусту ба гурӯҳҳои норматибу, аз қабили равияҳои террористӣ ва экстремистӣ пайвастани бархе аз ҷавонон яке аз сабабҳои тарбияи носолим дар оила шуда метавонад. Инчунин, сабабҳои пош хӯрдани оилаҳои ҷавон, издиҷои хешутаборӣ ва оқибатҳои он, дар мондани фарзандон аз таълиму тарбия, диққати ҷиддӣ надодан ба таҳсилни фарзандон, маҳсусан, дуҳтарон, роҳ додан ба ақидаҳои бегонаву иғвангез аз коҳиши маърифати оилавӣ дарак медиҳад.

Назарова З.А.
дотсенти кафедраи забонҳои
хориҷи факултети хуқуқшиносӣ

Асоси ҷамъиятро оила ташкил мебидад. Зинаи аввали зиндагӣ ва парвариши кӯдак маҳз дар он ҷо оғоз мебад. Тифл ба асоси зиндагӣ ва одамони хубу бад, меҳрубон ва золим, мушфиқу бераҳм, ғамхор ва беларво, шахсони маърифатони ве бемаданинӣ ва гайра маҳз дар оила шинос мешавад. Ҳаётӣ оилавӣ замине ба широри ворид шудан ба зиндагии иҷтимоӣ аст. Шахсияти ҳар як фард, характеристи ӯ дар муҳити оила ташаккул мебёбад. Бинобар ин, агар фазои оила аз меҳру муҳаббат, навозишҳои падару мадар, дигорӣ ве ғамхори нисбат ба фарзанд, ғидокорӣ ве гузашт, самимияти ва гармӣ зиёд бошад, дар ин ҳолат ин тарзи муносибат ҳаргиз рашик, душманӣ, бадбинӣ, қина, нафрат ва ҳашмиро нисбат ба нафаре пайдо на мекунад. Кӯдакон дар рафти ҳаёт ин ғуна муносибатҳоро дар симои волидайн, ҳоҳарон ва ба роддарони худ мемозянид. Муҳити оила дар вучуди

Содиқи Кашроудӣ
дастпурвари факултети хуқуқшиносӣ

МАНЗУМА

Буд оғози ҷаҳон берангӯ бӯ. Рангу бӯ бигрифту бар мӯ шуд аду. Ҳар замон озурда созад ҷони мӯ. Ҳун биёmezad ба обу нони мӯ.

Бода мерезад гаҳе бар коми мӯ. Захр мепошад гаҳе бар коми мӯ.

Ин ҷаҳон дорад фарозу шебу шаб. Равшанию рӯзу шодию шағаб.

Бас макону манзиле додаст ба мӯ.

Гаҳ вафо додаст, гаҳ ҷабӯра ҷафо.

Ҳушк месозад гаҳе рӯди рапон.

Гоҳ созад қатрапо барҳи дамон.

Гаҳ замистону ҳазоне оварад.

Гаҳ баҳори гулғишионе оварад.

Гоҳ баҳшад сардию ғоҳе тамуз.

Аз қучо дорад ҷунин илму тамуз.

Кӯҳҳояш бас фароз асту баланд.

Роҳҳояш бас дароз асту нажанд.

Кӯдаконро гаҳ қунад ҳандону хуш.

Гаҳ қунад гирёну гаҳ созад ҳамӯш.

Ошикero медиҳад васли ниғор.

Бас ниғореро қунад ошикозор.

Пур бувад бозори ӯ аз молу зар,

Аз ҳаҷону аз ҳачиру ғову ҳар.

Нокасеро медиҳад ҷоҳу ҷалол.

Фозилеро мегузорад бе манол.

Гоҳ заҷру заҳр бар нокас дихад.

Дайхиму шоҳию зар бар қад дихад.

Шоҳу дарвешӣ ва ё қи ҳосу ом,

Гаҳ биёбӣ шодӣ гаҳ, ранҷи тамом.

Он якero медиҳад пайғамбарӣ,

Дигареро пайравию ҷокарӣ.

Он якero додааст досу қаланд.

Дигареро маснаду боми баланд.

Шод гардад ҷанд дил аз кори ӯ,

Ҳам шавад бас пуштӯз аз бори ӯ.

Дардмандеро давояш медиҳад.

Дар ҳарими ҳеш ҷояш медиҳад.

Вон сиҳатро мекунад бемору зор,

Рӯзу шабҳо дардманду бекарор.

Вон якero мегиряд аз коми марғ,

Дигареро медиҳад дар доми марғ.

Он яке қомат чу сарву рӯ чу моҳ,

Дигаре қоматҳам асту рӯ чу ҳоҳ.

Ин ҷаҳон тег асту мо боли магас,

Мо пёда ӯ муғуле дар фарас.

Нест якрангӣ ба кору бори ӯ,

Якмақомӣ nest дар кирдори ӯ.

Мерасад ҷавараш ба шоҳу бар гадо,

Лутғи ӯ ҳамчун ба бойу бенаво.

Марди ҳуб ё фосиқу шайтон бувад.

Пеши лутғу ҷабри ў яқон бувад.

Ҳар замон сад рангу бӯ пайдо қунад.

Сад равишу ҳуљу ҳӯ пайдо қунад.

Кас надонад ҳоли дунҷ чун шавад,

Кай аз ин роҳу равиш берун шавад.

Инчунин асту ҷунин бошад ҷаҳон,

Сирру асрораш ба кас монад ниҳон.

Шевай ўро намедонад касе,

Дар умураш гаштаанд раҳум басе.

Роздони ў фақат Яздан бувад.

Одамӣ дар кори ӯ нодон бувад.

Содико, бар гирди кораш пур магард,

Зони кур ғашти биёбӣ ранҷу дард.

НАҚШИ ОИЛА ДАР ТАЪЛИМУ ТАРБИЯИ ФАРЗАНД ВА ЧОМЕАИ СОЛИМ

Оила асоси пойдории давлат ва ҷамъият буда, инсонияти баҳри интишофи ҷаҳоне мутамаддин тӯли қарнҳо ҷаҳду талоҳои зиёд меварад. Марҳила ба марҳила ба беҳдошти рафттору аҳлоқ, одоби бунёди оила ва оиласпор, маърифату фарҳангҳои ҳамзистӣ замине мегузорад. Яке аз бунёдгузорони одобу аҳлоқи баланди барпо намудани оила ва одоби оиласпори нийғони некноми то махсус мебёанд. Олимон ба ҳуласон монадаанд, ки тамоми пешравиҳои олаам ба солимии оила саҳт марбут аст. Пизишкон барон ақидаанд, ки маҳз ҳаётӣ оилавӣ боиси дарозумри инсон шуда метавонад. Оилаи носолим маскани тавлид, тарбия ва нашӯнамои насли солид, тарбия ва нашӯнамои наслни солид шуда наметавонад.

Сабаби пош хӯрдани оилаҳоро Президенти кишвар дар он мебинад, ки бисёрро аз падару мадарон фарзандонро бе муюнаи пешакии тиббӣ ҳоҳадор карда, вазъи саломатии онҳоро ба Ҷумҳурии намегиранд. Дар миёни ҷавонон ҳолати никоҳи хешовандони наҳдиз низ зиёд шуда, боиси тавалуди кӯдакони маъюб мегардад. Имрӯз дар қаламрави кишвар қариб 13 ҳазор нафар қудакону наврасони маъюби то 18-сола аз ҷониби давлат нигоҳбон мешаванд, ки бештарин ин кӯдакони маъюби мадарзод буда, аз никоҳи хешовандӣ, инчунин аз волидайни гирифтори нашъамандӣ ба дунҷ омадаанд. Бемории масунияти норасони бадон бемории шадид буда, имрӯз яке аз сарҷашмаҳои асоси ҳаттар ба ҳаётӣ ва саломатии инсон дар сайёра гаштааст. Бори аввал ин бе-

кӯдак рӯҳи созандагӣ ё ҳаробкориро ҷаддӣ мекунад.

Нақши меҳру муҳаббат ва аҳлоқи ҳамидони волидайн нисбат ба фарзанд дар оила бағоят бузург аст. Оила наҳуст ҷоест, ки дар он тифл тасаввуроти дуруст ё нодуруст пайдо мекунад. Эҳсосоти қаъӣ ё ဇафӣ ба даст меорад. Кӯдак дар оила ҷунин хислатҳоро ба монанди поквичдонӣ, покдилӣ ва порсой, аҳлоқи ҳамида, нигоҳдоранди нағс, эҳтиром ба қонун, ба инсоният ва ӯ хусумат, қинаварӣ, интиқом, ҷоҳилӣ, бадбинӣ, нотавонӣ ва гайраро аз волидайн ва ё тарбиятиҳои даааш, аз рафттору қирдорони онҳо, аз муносибати онҳо ба дигарон меомӯзанд. Тифл ин масъалаҳоро ба гайр аз оила дар дигар ҷойҳо беҳтар ва бештар фаро гирифта наметавонад. Бад-ин сон нақши оила дар ин ҷаҳони мебошад.

Пас, биёбид ҳонандагони азиз, баҳри ба камон расонидани инсони солим, фарзанди фарзона ва баўрӯманди миллиати тоҷик, баҳри рӯшиди ҷомеа ва бад-ин сон баланд бардоштани маданияти маърифатниҳои тавассути таълим ва тарбияи ҳуби ҳеш саъю қӯшиши намоем.

Суверенитет (французское слово "souveraineté" - верховная власть) - верховенство и независимость власти. Категория "народный суверенитет" относится к числу обязательных исходных принципов любой демократической конституции. Исторически она возникла в ходе революционной борьбы народов против феодального абсолютизма (XVII - XVIII вв.) и противостояла претензиям монархов на неограниченную власть. Доктрину суверенитета ввел в политическую науку французский мыслитель Жан Боден в своей работе "Шесть книг о республике" (1576). Теория суверенитета формировалась совместно с идеей абсолютной монархии - новой парадигмой государства, возникшей как реакция на притязания духовной власти, феодалов и Священной Римской империи на верховенство государственной власти. Ж. Боден определил суверенитет, как абсолютную и пожизненную власть в государстве, принадлежащую, чаще всего, монарху или, в более редких случаях, аристократии или народу. Монарх дает поданным закон без их согласия, отдан от народа и отвечает лишь перед Богом. При этом, по Бодену, власть передается народом монарху в форме дарения, которая не обговаривается никакими условиями. Следовательно, суверенный монарх не уполномоченное народом лицо, реализующее свою полномочия путем участия в реализации естественных прав подданных, а образ Бога, отделенный от руководимого им общества. Ж. Боден в сформулированным им понятии суверенитета первый соединил внешнюю и внутреннюю стороны одного и того же явления - независимости государства в отношениях с иными государствами и верховенства государственной власти внутри страны, а также объединил в государственно-правовом понятии суверенитета все его признаки: абсолютность, неделимость, непрерывность во времени, независимость, неотчуждаемость.

отталкиваясь от понимания государственного суверенитета, как понятия, характеризующего не верховенство власти, а абсолютную власть, не предполагающей возможности контроля и подотчетности, ученые нередко высказывают мысль об утере актуальности понятия суверенитета, как характеристики ушедшего в небытие абсолютизма и более близкого к со-

временности явления тоталитаризма. Тем самым, игнорируется то, что развитие идеи конституционного государства внесло коррективы в учение о суверенитете. Отказ от идеи беагрничности суверенитета ("абсолютного суверенитета") позволил говорить о нем, как о правовом понятии, характеризующем верховенство власти, а не произвол государственного аппарата. Государственный суверенитет предполагает способность юридически не связанных внешними силами государственной власти к исключительному самоопределению, а потому и самоограничению путем установления правопорядка, на основе которого деятельность государства только и приобретает подлежащий правовой квалификации характер.

ной власти, но и источника государственной власти. Категория "народный суверенитет" означает верховенство народа в решении вопросов организации и функционирования общественного и государственного строя, в определении основных направлений развития внутренней и внешней политики, а также осуществление полного всестороннего контроля над деятельности государственных органов.

воли всего народа.

Народ, как суверен, как носитель и выразитель общей воли, по Руссо, "может быть представляем только самим собою". "Передаваться, - подчеркивает он, - может власть, но никак не вола!". Провозглашаемая неотчуждаемость суверенитета, автор "Общественного договора" отрицает представительную форму правления и высказывается за осуществление законодательных полномочий самим народом, всем взрослым мужским населением государства. Подчеркивая неделимость суверенитета, Руссо выступил против доктрины разделения властей. Народоправство, считал он, исключает необходимость в разделении государственной власти, как гарантин политической свободы. Для того, чтобы избежать произвола и беззакония, достаточно, во-первых, разграничить компетенцию законодательных и исполнительных органов (законодатель не должен, например, выносить решения в отношении отдельных граждан, как в Древних Афинах, поскольку это компетенция правительства) и, во-вторых, подчинить исполнительную власть суверену. Системе разделения властей Руссо противопоставил идею разделения функций органов государства.

Законодательная власть, как собственно суверенная государственная власть, может и должна, по Руссу, осуществляться только самим народом-сувереном непосредственно. Что же касается исполнительной власти, то она, "напротив, не может принадлежать всей массе народа, как законодательница или суверен, так как эта власть выражается лишь в актах частного характера, которые вообще не относятся к области Закона, ни, следовательно, к компетенции суверена...". Исполнительной власти (правительство) создается не на основе общественного договора, а по решению суверена в качестве предсуществующего организма для сношений между подданными и сувереном.

(Продолжение следует)

**Диноршоев А.М.
заведующий кафедрой
конституционного права
Гадоев Б.С.
доцент кафедры**

Шаҳноза Содиқова
донишчӯи факултети
ХУКУКШИНОСӢ

мо чиностякориро
хатой гуфта метавонем? Чаро же?! Аланга чиност содир намудан ин хаотеест, ки инсонро дар чомеа сархаму кутохзабон меграндонац. Аммо ироо дидаро доиниста батэе аз категорийн одамон даст ба чиносту чиностайкай мезанад. Ини омил тамоми чамтиярго фаро гирифтааст, ки афзоши он яъне чиносту чиностайкай сабабхи объективию субъективи хурдо низ дард. Рӯзе нест, ки ўар шашсан сеном даст ба дузди горагатари, сунистифода аз ваколаткай хизмат, қаллабио тамъазъ, ичунчина лату куб, таҷауз ва дигар намуди чиносту задир нашавад. Базъехо аз нодонию гулроҳи чиност содир карда, дар охир пушмайон ва ислоҳ мегранданд. Аммо бадбахтона чиностайкай барои байзехо қасб ва паси панҷара маҳмуди бӯбӯшо гашташад. Мегӯянд: «Чиностайкай собиқ намешавад». Пас ин беморист, ки шаҳс ҳангоми як барод содир намудан бол ба он даст мезанад, яъне бо вуҷуди паси панҷара ништанд, баъд аз озод шуданшонанд, тақроран чиност содир менамоняд. Ҷазо барои ислоҳи маҳмудшад аст, на барои мавқуфтан дур намудан аз «вазифа». Яъне аз озодӣ маҳмуд намудан аслан барои он аст, ки гуногҳар ба қадрои он бирасад ва ҳайҳо хурдо ба кирдорҳо беҳуда сароф нақунад, зеринӣ ҳабадӣ нест ба номи нек баъди аз дунё гузаштанд абадист.

Инак, ақидар вучуд дорад, ки чинояткор таваллудист ё худ аз насл ба насл мегузарад. Чезаре Ломброзо дар асари худ "Чинояткор таваллудист" чунин ақидаро пешниҳод карда буд: "Таваллуди чинояткор вучуд дорад, яъне шахс аз лаҳзай таваллуд ба содиркунин чиноят моншидааст ва яъон хотали ислохи ў вучуд надорад.

ОИД БА ПЕШГИРИИ ЧИНОЯТКОРЫ

рад. Чинояткорй аз насл ба насл мегузарад
Яңе аз падар ба писар."

Пешипири чинояткорй аз тарафи давлат ви аъзбон чынчыт бер амал бароварда мешавад. Дар даворни истиклиполия дар самти пешипири чинояткорй дар күшвари мы яктор тадбирко андешеда шуд. Аз чумга коркрада ви қабарномай давлаттин муборизда би чинояткорий дар ЧТ барон сокрхи 2008-2015 мебошад. Баронрои пешипири чинояткорий бояж нишондохдук ассоции чинояткорий байзаз гирифта шавад. Сатхы чинояткорий, сохти чинояткорий ви динамикай чинояткорий. Сатхы чинояткорий баштада ви нишондоцдук ассоции изборат аст, ин чинояткорий тикилай бакайдыртиштушада, шуморы шахсону маҳкумушда ви дөрги судий дошта ви чинояткорий тикилай.

латентті (ба қайд гирифтанашуда).
Барои пешнігі намудан циноякторй да-
чамъият вартараф сохтани омилхоз баро-
циноякторй мусоидаткундана бояд чораҳои му-
шаххас андешид ва дар ҳамкорӣ бо шахсони
масълут ин чораҳои андешидаро дар амал та-
бик намуна:

- Ой, наамд.
1. Гүрхээ аз олимон амалсозын мукови мат ба чинояткориро буурзүү намудын чазоо чиноят алохаманд меномянж. Аммо на хамдаар дасы панчара хатоо хурдо флахида, испон мешавад.
2. Пеш аз хама дар чумхурь кадрхорон хурбо дар сожаа рабочиншиноой тайбр намудан то мардым ба хурофот дуюн наансанданд барыс мисахитийн заа рабочиншиноос истифдэг.

рой маслихатири аз равоншинойс истирод баранд. Барои инро дар амал татбик намуда моро мебояд, ки маслихатонаҳои равоншиносиро бунёд намоем ва бо қадрҳои арандӣ таъмин намоем, то боварии ҳайҳӣ ба онҳо зиёд гардад.

3. Ҳангоми боз ҳам хуб шудани сатҳи зин дагии мардум ҷинояткорӣ низ коҳиш мебадар. Яне ба ҷойи корӣ таъмин намудани аҳолигӣ бекор. Чунки муҳориҷати меҳнатӣ низ метавозанд наҳ сабаборӣ ҷинояткорӣ гардад. Масалан ҳамо гоми дар муҳориҷати меҳнатӣ будани волидӣ дайн, кӯдақон аз тарбия дур мемонанд, хусусан дар замони мусоран занон низ ру ба муҳориҷати меҳнатӣ оварданд.

ТАЗИЯНОМА

Садорат, ҳайати профессорону омӯзгорон, кормандон ва донишҷӯёни факултети ҳукушиносии ДМТ ҳабари марги устод

МЕНГЛИЕВИЧ-ро
бо андүхি зиёд дарёфта, ба пайвандон,
хешу акрабо ва шогирдорни мархум изҳори
тассасиляйт намуда, барои онҳо сабри

Садорат, ҳайати профессорону омӯзгорон, кормандон ва донишҷӯни факултети ҳукуминосии ДМТ аз марги нобаҳонгоми раиси Иттифоқи журналистони Тоҷикистон

АКБАРАЛЫ САТТОРОВ
саҳт андүхгүн буда, ба пайвандону назди-
кони мархум изхори тассалият ва ҳамдар-
иди самимй баён намуда, аз даргохи Яздо-
ни пок барои онҳо сабри чамиро хоҳонанд.

ИСТИКЛОЛИ МО!

Пешрафти илму фарҳанг ёри Истиқоли мост!
Сулҳу осоиш барори кори Истиқоли мост!
Соҳиби давлат шудан дар ин ҷаҳони ҷарҳан,
Моян икрому ифтихори Истиқоли мост!
Марзи обод, марди озод, инкишофи кишварам,
Рӯзие бар мулки ҷаннатвори Истиқоли мост!
Аз адун мулк бояд кард доим эҳтиёт,
Душмани бадкешу бадкин хори Истиқоли мост.
Қадри сулҳу дӯстии марзу буми ин Ватан,
Бар ҷавони бохирад шиори Истиқоли мост!
Дониёро, хун дар шарён дорӣ, шод бош,
Шодмонӣ, шоҳкорӣ бори Истиқоли мост!

ДОНИЁР САНГИНИЙ

Омили ҳастии ҳар як миллат ан-
дешаи истиқбол ва бунёди давла-
ти мустиқили миллӣ мебошад.

Эмомалӣ Раҳмон

Сипос ва шукри беҳад Худоро, ки имрӯз мо мардуми тоҷик давлати мустақили миллий дорем. Аммо ин мустақилияту истиқолияти ки хеле ки маълум аст, тасодуғӣ ба даст наомада, бо талош ва кӯшиши фарзандони ҷонбарфӣ ба вуҷуд омадааст. Зарур мешуморам, қи қадамҳо ва талошҳои аввалини фарзандони фарзонаи миллиатро, ки тоҷику Тоҷикистонро ба таомми олам бо амалашон, бо илмашон, бо шердлиашон муаррифӣ намудаанд, барои имрӯзин қайд намоям. Зеро амали анҷомдодаи онҳо ба рои соҳибхӣни Чумхурии Тоҷикистон заминани асосӣ маҳсуб мебеъбад. Максад аз матраҳ намудани санаҳои муқаддаси таъриҳӣ аз он иборат аст, ки мо - ҷавонон бедор шавем, ва ҳам бо ҷашими сар ва ҳам бо ҷашими дил бүбинем, ки бо қадом роҳ қадам гузашта истодаем. Оё мо пайравӣ аз гузаштагони боғарҳанг ва қаҳрамонони миллият дорем? Ҷо манфиатҳои миллиро фаромӯш намуда, пайрави фарҳанг ва тамаддуни бегона ҳастем? Суопест, ки ҳар як шаҳси соҳиб-маърифат бояд сари он андеша кунад.

Дар натиҷаи тақсимоти миллӣ-марзӣ дар Осиёи Миёна 14-уми октябрь соли 1924 (27-октябрьи чори 1924 бо қувваи ҷонунӣ даромад) бо заҳмати шабонгарӯзи фарзандони бо ору номуси миллати тоҷик (Нусратулло Махсум, Чинор Имомов, Шириншоҳ, Шоҳтемур ва дигар шаҳсиятҳо бузург - ёдашон ба ҳайр) Тоҷикистонии азиз ҳамон Ҷумҳурии Муҳтории Шӯравии Сотсиалистии Тоҷикистон (ЧМШСТ) дар ҳайати Ҷумҳурии Шӯравии Сотсиалистии Ӯзбакистон (ЧШСУ) эълон гардид. Новобаста, аз ҳама мушкилиҳо ва хатогиҳо, ки дар раванди "табартақсим" и Осиёи Миёна нисбати миллати арҷмонди тоҷик ба вуҷуд оварданд, баори ҳалқи шарифи тоҷик бунёди ЧМШС Тоҷикистон аҳамияти бағоят бузурги таърихӣ дошт. Ҷунки ин қадами нахустин ба-рои расидан ба соҳибиқулолии Ҷумҳурии Тоҷикистон буд.

ЧМШС Тоҷикистон панҷ сол дар ҳайати ҶШС Ӯзбакистон буд, ки дар ин муддат нисбати миллати шарифи тоҷик (ки меросбари асосии аҷододони ин сарзамини таърихӣ буд) ҳуррият тоҷикон буд.

данд) ноадолатиҳо зиёде ба вучуд оварданд. Аммо ҳамаи ин монеаҳо на сабаби шикаст, балки бедорӣ ва мубафакиятҳо нав ба нави халқи тоҷик гардишад. Ин ноадолатӣ ва эътироф нагардида ништада миллати тоҷик дар давом накард. Масалан, соли 1926 устод Садриддин Айнӣ асари ҳуд "Намунаи адабиёти тоҷик"-ро навишт, ки сангҳе шуд бар даҳони бадҳоҳон ва душанони халқи тоҷик. Талош ва мақтубу дарҳости роҳбарони ҶМШС Тоҷикистон ва хулосаҳо илмии олимони рус В.В. Бартолд, И.А. Зелинский ва аз ҳама муҳим талабу дарҳости халқи тоҷик аз ҳар гӯша канори минтақа ИҶШС-ро водор соҳт, ки окурги Хуҷандро ба Тоҷикистон ҳамроҳ намояд ва 16-уми ноябрини соли 1929 ҶМШС Тоҷикистон ба ҶШС Тоҷикистон табдид дода шуд. Таъсиси ҶШС Тоҷикистон қадами ҷиддии навбатӣ дар роҳи расидан ба соҳиби-стиқолии давлатии қишивар буд. Аз ин лиҳозӣ ин воқеаи барои тоҷикон ахамияти бузурги таълоҳӣ дорад.

Сиёсати бозсозии пешгирифтаи М. С. Горбачёв (1987) ба чои тараққиёту пешрафт сабаби азбайнравни ИЧШС гардид ва бо ҳамин давлатҳои он, аз

он чумла Тоҷикистон соҳибистиколо-
лии хешро ба даст оварданд. Дар ра-
ванди пошихӯрдани ИҶШС Тоҷикистон
мисли дигар ҷумхуриҳо талошҳои
нахусто дар масъалаан фарҳанг,
маҳсусан забони тоҷикӣ анҷом дод.
Дар натиҷаи талошҳо зиёйёни тоҷикӣ
22-юми июли соли 1989 забони тоҷикӣ
дар Тоҷикистон мақоми забони дав-
латиро гирифт ва баъд талошҳо ба-
рои расидан ба истиқололияти миллӣ
ба вучӯд омад.

Ҳамин тарзи, 24-уми августи соли 1990 Шўрои Олий бо сарвари Қадридин Аслонов Эъломияни истиқтолияти ЧТ-ро қабул намуд, ки он ҳуҷҷати заминавий барои ноил шудан ба истиқтолияти Тоҷикистон (9-уми сентябрь соли 1991) гардид. Ин қадами мұхим барои расидан ба истиқтолияти миллӣ буд, ки күшбахтона гузошта шуд. Бузургтарин муваффақияти ҳалқи тоҷик дар роҳи истиқтолияти комили он қабули Эъломияни мазкур мебошад, ки баъди ҳазор сол, пас аз заволи давлати Сомониён, давлатдори моро барои ҳазорсолсаҳо минъбарада таъмин намуд.

Баъди қабули ин ду санади тақдирсоз ҖТ дар харитаи ҷаҳонӣ чун давлати соҳибистикол ба вучуд

омад. Дигар давлатҳои ҷаҳон ва таш-килотҳои байналхалқӣ низ ҶТ-ро ҳам-чун давлати соҳибистӣ ёр эътироф намуданд. Баъд аз ин намояндағони ҶТ дар машваратҳои байналхалқӣ ҳамчун намоянда давлати мустақими соҳибистикол муарриф мегар-данд. Тоҷикистон 2-умни марта соли 1992 аъзои Созмони Миллали Мута-ҳид гардид.

Мутаассифона давлати навтасиси Тоҷикистон бо таъсири қувваҳои беруна ва дохила ба гирдobi чанги шаҳрвандӣ кашida шуд. Мавҷудияти давлатдории тоҷикон дар чунин язи вазъияти душвори сиёсӣ зери суол монда буд. Ҳушбахтона пояҳои давлатдории миллии тоҷикон аз Илосияи 16-и Шӯрои Олии Тоҷикистон (даъвати дувоздаҳум) бо роҳбарии фарзанди фарзонаи миллат Эмомали Рахмон мустаҳкам гардида, роҳ ба сӯй давлатдории навин, сулҳу субот, ваҳдату ягонагӣ, дустиву бародарӣ боз шуда. Конституцияни нави Тоҷикистон қабул гардида, ки истиқлолияти ҶТ-ро аз нигоҳи ҳукуқӣ ба расмият даровард. Имрӯз ҔТ бо шарофати истиқлолияти миллӣ яке аз давлатҳои ободу озод дар ҷаҳон муаррифӣ шуда, ба тамомии давлатҳои ҷаҳон ва ташкилотҳои байналмиллалӣ робитаи густродва дорад.

Дар охир қайд менамоям, ки пеш-
равӣ ва муваффақиятҳо 24-солаи
Тоҷикистони азиз ИСТИҚЛОЛИЯТ
аст!!! Ҷашни ИСТИҚЛОЛИЯТИ давла-
тии ҶТ фарҳунда бол!

Азимчон Чураев
донишчүү соли 3